

Israel's Military-Security Strategies Against the Islamic Republic of Iran in Syria from the Emergence of ISIS to the Fall of Bashar al-Assad's Regime

Nesa Zahedi

Assistant Professor of Political Science (International Relations), Islamic Azad University, Tehran Central Branch, Tehran, Iran (Corresponding Author)

Email: n_zahedi@ut.ac.ir

Ruhollah Ghasemian

Assistant Professor of Political Science (International Relations), Islamic Azad University, Tehran Central Branch, Tehran, Iran

Email: r.ghasemian@iauctb.ac.ir

Abdollah Kashkooli

Graduate in Regional Studies, Islamic Azad University, Tehran Central Branch, Tehran, Iran

Email: kashkooli@gmail.com

Abstract

The purpose of this article is to examine Israel's military-security doctrines and strategic approaches to counter the goals and interests of the Islamic Republic of Iran in Syria from the emergence of ISIS to the fall of Bashar al-Assad's regime. This research employs a qualitative descriptive-analytical method based on library and documentary research, including textual analysis, image interpretation, map reading, and examination of books, articles, newspapers, films, photographs, and online sources, both domestic and international, relevant to the subject. The study seeks to answer the main question: What are the primary axes of Israel's military-security strategies against the Islamic Republic of Iran in Syria from the emergence of ISIS to the fall of Bashar al-Assad's regime? The findings and conclusions of the article are framed within the hypothesis that the confrontation between the Zionist regime and the Islamic Republic of Iran in Syria—particularly during the rise of ISIS until the fall of Bashar al-Assad's regime in 2024—was designed and executed through doctrines and strategies such as Eisenkot, the Destruction of the Octopus, Netanyahu's 2030 Security Strategy, and the Strategy of a Thousand Cuts. These strategies aimed to alter Iran's revolutionary orientation domestically and to contain and control its influence in the West Asian region, specifically in Syria. These strategies were accompanied by actions including attacks on Iranian ships, strikes on Iranian interests in Iraq and Syria, cyber operations, support for hostile and separatist groups and movements, drone and micro-aircraft operations, bombing and sabotage of sensitive and strategic facilities, and kidnapping and interrogation operations.

Keywords: Strategy, military-security doctrine, Shiite geopolitics, hybrid warfare, security

Extended Abstract

Purpose

The importance and necessity of this research lie in raising awareness, creating deterrence, and enhancing the alertness of government officials and high-ranking military and security commanders of the Islamic Republic of Iran to confront Israel both inside and outside the country.

Design/methodology/approach

After the victory of the Islamic Revolution in Iran, relations between Iran and Israel deteriorated, and the former friendship gave way to hostility, with both sides seeking to weaken and undermine each other. A review of Israeli security policies and strategies over the past few decades reveals that a significant portion of its plans and actions target Iran. In this context, Israel gradually transformed its doctrines and strategies against the Islamic Republic of Iran, introducing over the past 15 years new approaches such as Eisenkot, the Destruction of the Octopus, Netanyahu's Security 2030, and the Strategy of a Thousand Wounds, including direct attacks on Iranian positions in the region, especially in Syria. Conversely, to counter Israel's subversive plans and actions, Iran reduced geographic vulnerabilities, increased its military and weapons capabilities, expanded its influence in the region, strengthened the axis of resistance, enhanced national power, and reshaped regional power arrangements, which altered Israel's strategic approach toward Iran.

Findings

This research analyzes, using empirical realities in the Middle East, Israel's doctrines, strategies, and subversive measures against the Islamic Republic of Iran over the past 15 years. The study aims to increase the awareness of government officials and Iranian military and security commanders regarding Israel's evolving strategies and approaches, enabling them to adopt measures and implement strategic actions to provide decisive and deterrent responses.

Research limitations/implications

The term "doctrine" refers to a school of thought, set of principles, beliefs, or teachings that guide action in support of policies and programs to achieve objectives. Its application requires understanding requirements and informed, logical decision-making. Derived from Greek, doctrine means to teach or instruct. Doctrine also refers to the principles of a philosophy, intellectual system, politics, or policy. Unlike pure knowledge, which observes, explains, and interprets, doctrine dictates, guides, and prescribes actions. In some contexts, doctrine also means "school", referring to a group of thinkers with similar theories and opinions who collectively support their views.

Practical implications

The Islamic Republic of Iran is an important regional power in the Middle East, with considerable influence among regional Shiites and other free nations worldwide. Iran's relations with Syria (under both the Hafez and Bashar al-Assad regimes) were strategic, supported by factors such as assistance during the eight-year war with Iraq, common threats from Israel and the United States, Lebanese Hezbollah's alignment with Syria, and shared positions on Palestine. In this context, the United States, Israel, and some allies launched a plan known as "Wasp's Nest", primarily targeting Syria. This plan contributed to the emergence and spread of Takfiri terrorism in 2013, the partial collapse of the Syrian regime, widespread civilian casualties, and occupation of large areas. Following the outbreak of the Syrian civil war and ISIS's involvement, Iranian military advisors were deployed at the Syrian government's request to provide advisory support, assist their strategic ally, and prevent Takfiri threats from reaching Iran and the region.

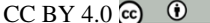
Social implications

From 2017 to 2024, Israel carried out over 200 airstrikes targeting more than 1,000 Iran-linked sites and proxies in Syria. In 2021, a new Israeli military entity, the "Strategic Directorate and the Third Circle," was established. The "Third Circle" refers to cross-border threats Israel attributes mainly to Iranian activities. Attacking Iranian targets in the region, particularly in Syria, was of high strategic importance. Initially, Israeli operations focused on limiting precision-guided weapons transfers that could threaten the Iron Dome system. When Iran did not retaliate immediately, Israel adopted a gradual and incremental operational approach, progressively escalating its actions.

Originality/value

Given the sensitivity of the research topic, existing studies in this field are limited, and this research offers novel insights and innovative contributions

E-ISSN: 2588-6525 / Center for Strategic Research / The Scientific Journal of Strategy

Journal of "The Scientific Journal of Strategy" © 11 years by [Center for Strategic research](#) is licensed under

 10.22034/rahbord.2025.538947.1840

راهبردهای امنیتی-نظامی اسرائیل علیه جمهوری اسلامی ایران در سوریه؛ از ظهور داعش تا سقوط حکومت بشار اسد

نسا زاهدی

استادیار علوم سیاسی (روابط بین‌الملل)، واحد تهران مرکز، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)
Email: n_zahedi@ut.ac.ir

روح‌الله قاسمیان

استادیار علوم سیاسی (روابط بین‌الملل)، واحد تهران مرکز، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
Email: r.ghasemian@iauctb.ac.ir

عبدالله کشکولی

دانش‌آموخته مطالعات منطقه‌ای، واحد تهران مرکز، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
Email: kashkooli@gmail.com

چکیده

هدف از این مقاله، بررسی دکترین‌ها و راهبردهای امنیتی-نظامی اسرائیل، جهت مقابله با اهداف و منافع جمهوری اسلامی ایران در سوریه از ظهور داعش تا سقوط حکومت بشار اسد است. این پژوهش با بهره‌گیری از روش توصیفی-تحلیلی کیفی و با استفاده از منابع کتابخانه‌ای با متن‌خوانی و فیش‌برداری، تصویرخوانی، استفاده از نقشه، سندخوانی از بعضی کتب، مقالات، روزنامه‌ها، فیلم‌ها، عکس‌ها، شبکه‌های اینترنتی و ... داخلی و خارجی مرتبط با موضوع به دنبال پاسخ به این پرسش اصلی است که راهبردهای امنیتی-نظامی اسرائیل علیه جمهوری اسلامی ایران در سوریه از ظهور داعش تا سقوط حکومت بشار اسد شامل چه محورهایی است؟ یافته‌ها و نتایج مقاله در قالب فرضیه بر آن است که تقابل رژیم صهیونیستی با جمهوری اسلامی ایران در سوریه، به‌ویژه در دوران ظهور داعش تا زمان سقوط حکومت بشار اسد در سال ۲۰۲۴ و حتی امروزه یعنی در زمان پسا اسد در قالب دکترین‌ها و راهبردهایی نظیر آیزنکوت، انهدام اختاپوس، امنیت ۲۰۳۰ نتانیاهاو و راهبرد مرگ با هزاران زخم برای مهار و کنترل جمهوری اسلامی ایران در منطقه غرب آسیا به‌طور خاص در کشور «سوریه» و تغییر ماهیت انقلابی ایران در داخل، طراحی و اجرا گردید و با اقداماتی نظیر حمله به کشتی‌های ایرانی، حمله به منافع ایران در کشورهای عراق و سوریه، عملیات سایبری، حمایت از گروهک‌ها و جریان‌های معاند و تجزیه‌طلب، عملیات پهبادی و ریز پرنده‌ها، عملیات بمب‌گذاری و خرابکاری در اماکن و تأسیسات حساس و مهم کشور و عملیات ربایش و بازجویی همراه بوده است.

کلیدواژه‌ها: راهبرد، دکترین امنیتی - نظامی، ژئوپلیتیک تشیع، جنگ هیبریدی

مقدمه و بیان مسئله

رژیم صهیونیستی، در دکترین امنیتی ملی خود، کشورهای منطقه غرب آسیا را به سه بخش، تقسیم می‌کند: نخست، «کشورهای شریک صلح»، کشورهایی مانند مصر و اردن هستند که اسرائیل می‌خواهد با آن‌ها روابط صلح‌آمیزی را در راستای پیشبرد اهداف خود در منطقه داشته باشد و آن را توسعه دهد. دوم، «کشورهای میانی»، کشورهایمانند ترکیه، سوریه (پسا اسد)، عربستان سعودی و عراق هستند که نسبت به اسرائیل موضعی معتدل و میانه داشته و اسرائیل علاقه دارد تا مانع تبدیل شدن آن‌ها به کشورهای سرکش شود و می‌خواهد روابطش را با آن‌ها به سطح صلح‌آمیز، ارتقا بخشد و سوم، «کشورها و سازمان‌های سرکش»، کشورها و سازمان‌هایی مانند ایران، حوثی‌های یمن، حزب‌الله لبنان و حماس هستند که اسرائیل می‌خواهد با آن‌ها مقابله کرده و با توسعه همکاری‌های منطقه‌ای و بین‌المللی و تقویت توان پاسخ‌گویی خود، موجب تضعیف و نابودی آنان گردد. جمهوری اسلامی ایران نیز برای مقابله با تهدیدات اسرائیل به اقداماتی از قبیل: کم کردن فاصله نفوذ جغرافیایی خود با اسرائیل، افزایش توان نظامی، تقویت و به‌روزرسانی تسلیحات، پشتیبانی و حمایت از گروه‌های مقاومت نظیر حزب‌الله لبنان، فاطمیون افغانستان، زینبیون پاکستان، سازمان حشدالشعبی عراق، حوثی‌های یمن، حسینیون آذربایجان و ... پرداخت که موجب تغییر چشم‌انداز دشمنی اسرائیل نسبت به ایران از ادراک «کنترلی» به «تهاجمی» گردید. این تحول ادراکی در نظام باورهای اسرائیل، دارای دو پیامد «ارتقای وضعیت ایران و تشکیل پروژه ایران» و «ظهور ویژگی‌های متمایز جدید در تصمیمات آفندی این کشور» بوده است. در این میان مطالعه راهبردهای مهار جمهوری اسلامی ایران توسط اسرائیل در منطقه از محورهای مختلف و تحولات متعددی برخوردار بوده است. مقاله حاضر به دنبال بررسی راهبردهای امنیتی- نظامی اسرائیل در سوریه علیه ایران است.

این پژوهش درصدد است تا با بررسی موشکافانه و استفاده از موقعیت‌های موجود در منطقه خاورمیانه، به بررسی دکترین‌ها و راهبردها امنیتی- نظامی اسرائیل جهت مقابله با اهداف و منافع جمهوری اسلامی ایران در منطقه، طی ۱۲ سال اخیر بپردازد و موجب افزایش شناخت نسبت به استراتژی و رویکردهای جدید اسرائیل، ایجاد بازدارندگی و افزایش هشیاری مسئولان دولتی و فرماندهان عالی‌رتبه نظامی و امنیتی ایران برای مقابل اسرائیل در داخل و در منطقه شود. در همین راستا پرسش‌های مقاله به شرح زیر است:

۱. دکترین و راهبردهای امنیتی-نظامی اسرائیل برای مقابله با جمهوری اسلامی ایران از سال ۲۰۱۳ تا ۲۰۲۴ چیست؟
۲. اقدامات راهبردی سخت و نیمه‌سخت اسرائیل علیه جمهوری اسلامی ایران در خاورمیانه از ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۴ میلادی چگونه است؟

فرضیه ما این است که سیاست‌های منطقه‌ای ایران طی چند دهه گذشته، موجب تغییر چشم‌انداز دشمنی اسرائیل نسبت به ایران از ادراک «کنترلی» به «تهاجمی» شد. این تحول ادراکی در نظام باورهای اسرائیل از ایران، دارای دو پیامد «ارتقای وضعیت ایران و تشکیل پروژه ایران» و «ظهور ویژگی‌های متمایز جدید در تصمیمات آفندی این کشور» بود. با توجه به این ادراکات، اسرائیل به تدریج در دکترین و راهبردهای خود علیه ایران تحول ایجاد کرد و در بازه زمانی ظهور داعش تا سقوط حکومت بشار اسد، استراتژی حمله مستقیم به مواضع ایران در منطقه، به‌ویژه در کشور سوریه را کلید زد و در چهارچوب آن، از حالت شناسایی به حالت عملیات، تغییر رویه داد. از طرفی، اسرائیل برای مهار و کنترل جمهوری اسلامی ایران، هم‌زمان با انجام اقدامات خرابکارانه و ضد امنیتی در داخل و خارج از ایران، ائتلاف‌سازی‌های منطقه‌ای مانند پیمان ابراهیم را دنبال نمود.

مقاله حاضر با بهره‌گیری از روش توصیفی-تحلیلی کیفی و با استفاده از منابع کتابخانه‌ای با متن‌خوانی و فیش‌برداری، تصویرخوانی، استفاده از نقشه، سندخوانی از بعضی کتب، مقالات، روزنامه‌ها، فیلم‌ها، عکس‌ها، شبکه‌های اینترنتی و ... داخلی و خارجی مرتبط با موضوع است.

۱. پیشینه پژوهش

سید علی نجات (۱۳۹۷)، در کتاب خود با عنوان «بحران سوریه و بازیگران منطقه‌ای» به نقش قطر، اسرائیل، ترکیه، عربستان سعودی و جمهوری اسلامی ایران در سوریه و سناریوهای پیش‌روی سوریه می‌پردازد. پرسش اصلی کتاب، این است که نقش بازیگران منطقه‌ای در بحران سوریه چیست؟ فرضیه این پژوهش نیز رقابت، تضاد منافع و دیدگاه‌های متعارض بازیگران منطقه‌ای است که موجب پیچیدگی، تشدید تحولات و تداوم بحران در سوریه شده است. تفاوت پژوهش ما با کتاب بحران سوریه و بازیگران منطقه‌ای، این است که در این کتاب، به راهبردها و دکترین‌های اسرائیل در تقابل با اهداف و منافع جمهوری اسلامی ایران در سوریه، اشاره‌ای نشده است.

در کتاب «دکترین نظامی رژیم صهیونیستی» با نویسندگی حسین حسینی (۱۳۹۹)، ضمن ارائه چهارچوبی مفهومی از دکترین نظامی و علل مؤثر بر شکل‌گیری عمومی آن، دکترین نظامی ارتش اسرائیل را بررسی می‌کند. تفاوت این کتاب با تحقیق ما در این است که به دکترین‌ها و راهبردهای امنیتی-نظامی اسرائیل پرداخته نمی‌شود. سید مهدی موسوی حاجی (۱۴۰۰) در کتابی با عنوان «سیاست خارجی اسرائیل در قبال بحران سوریه»، بیشتر به منابع سیاست خارجی اسرائیل، نظم جهانی، منطق تحول در سیاست خارجی اسرائیل و نقش آن در کشور سوریه می‌پردازد؛ اما اشاره‌ای به سیاست‌ها و راهبردهای امنیتی-نظامی اسرائیل در قبال ایران در کشور سوریه ندارد. در کتاب «راهبردهای رژیم صهیونیستی در غرب آسیا (پرونده ایران)» به نویسندگی ایوهو ایلام (۱۴۰۳) که از محققین برجسته امنیت ملی اسرائیل محسوب می‌شود و توسط محمد محمدی ثانی، امیررضا مقومی و سید مهدی نبوی ترجمه شده است، به مسئله ایران در نگاه راهبردی امنیتی اسرائیل و بررسی جنبه‌های کلیدی رویکرد امنیت ملی این رژیم در مورد جمهوری اسلامی ایران و محور مقاومت در دهه گذشته و پیامدهای آن بر کشورهای عربی و آمریکا می‌پردازد و نگرانی‌های اسرائیل در مورد ایران و متحدانش یعنی دولت وقت سوریه، حزب الله و حماس را توضیح می‌دهد. تفاوت این کتاب با پژوهش ما در عدم ارائه راهبردها و دکترین‌های امنیتی-نظامی اسرائیل و اقدامات سخت و نیمه سخت آن علیه جمهوری اسلامی ایران است. نواختی مقدم و ببری (۱۳۹۸) در مقاله «بحران سوریه؛ عرصه تقابل منطقه‌ای ایران با محور سه‌گانه آمریکا، اسرائیل و عربستان»، سوریه را کشوری راهبردی در منطقه خاورمیانه نام می‌برند که بازیگران بیرونی نظیر آمریکا، عربستان سعودی و اسرائیل به دنبال ساقط کردن حکومت بشار اسد و دولت‌هایی همچون ایران، روسیه و عراق به دنبال حفظ وضع موجود در سوریه هستند و تضاد و منافع این قدرت‌ها باعث طولانی شدن این بحران شده است. پرسشی که در این مقاله مطرح می‌شود، این است که چه عوامل و زمینه‌هایی باعث ورود ایران در بحران سوریه و حمایت از دولت اسد شده است؟ در پاسخ به این سؤال، نویسنده معتقد است، وجود تهدیدات مشترک اعم از اسرائیل، نفوذ آمریکا و عربستان سعودی در منطقه باعث دوستی و حمایت ایران از دولت وقت سوریه شده است.

محمدی و جمال‌پور (۱۳۹۹) در مقاله «بحران سوریه؛ چالش‌ها و فرصت‌ها (با تأکید بر جمهوری اسلامی ایران و رژیم اسرائیل)»، هدف جمهوری اسلامی ایران از ورود به بحران سوریه در سال ۲۰۱۱ را برقراری ثبات و آرامش در منطقه و هدف

اسرائیل از ورود به بحران سوریه را ایجاد ناامنی و ضعف در همسایگان می‌داند. سؤال اصلی این است که جمهوری اسلامی ایران و اسرائیل در بحران سوریه با چه چالش‌ها و فرصت‌هایی مواجه بوده و این بحران، چه پیامدهای مثبت و منفی برای هر کدام دارد؟ که در پاسخ به این سؤال، فرضیه را براساس ملاک‌ها و عواملی مانند نوع نظام سیاسی دو قدرت، جبر جغرافیایی، نوع تعریف و پاسخ‌های دو کشور به تهدیدات و فرصت‌ها گرفته است. آنچه پژوهش ما را از این مقاله متمایز می‌کند، نپرداختن به تنش‌ها و درگیری‌های دو کشور ایران و اسرائیل در محیط سوریه است که عرصه رقابت و جنگ استراتژیک دو قدرت منطقه‌ای، در آن شکل می‌گیرد.

بازرگان و پوراحمدی میبیدی (۱۳۹۷) هدف اصلی مقاله «ابعاد سیاسی و امنیتی حمایت از سوریه در سیاست‌های خارجی جمهوری اسلامی ایران (۲۰۱۱-۲۰۱۷)»، این است که چرا جمهوری اسلامی ایران برای روابط با سوریه و حضور در بحران این کشور، اهمیت خاص و استراتژیکی قائل بود؟ کشور وقت سوریه به دلیل برخوردار بودن از عمق استراتژیک منطقه‌ای و ایجاد بازدارندگی مقابل تهدیدهای اسرائیل و آمریکا در منطقه، جایگاه مهمی در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران داشت. همچنین علوی (شیعه) بودن دولت وقت سوریه و نقش مهم این کشور در محور مقاومت نیز اهمیت سوریه را در مقابل تهدیدات محور غربی-عربی و گفتمان سنی-سلفی منطقه دوچندان کرده بود. این مقاله اهداف حضور ایران در دولت وقت سوریه را به خوبی تشریح نموده است؛ اما به تهدیدات امنیتی-نظامی اسرائیل علیه این حضور نپرداخته است.

نجات‌پور و وهاب‌زاده (۱۳۹۸) در مقاله «نقش بحران سوریه در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران»، با توجه به شکاف‌های اجتماعی موجود در جامعه سوریه، مانند بحران هویت، دولت‌سازی، مشروعیت و فقر اقتصادی و مداخله قدرت‌های منطقه‌ای و فرا منطقه‌ای و سازمان‌های فراملی و فروملی در این کشور، سوریه به عرصه تقابل و رقابت بین دو جریان متضاد «مقاومت» با «جریان محافظه‌کار عربی» و منافع قدرت‌های جهانی، مبدل شد و بحران سوریه، به یک بحران عمیق سیاسی-نظامی در خاورمیانه تبدیل شد. این مقاله به راهبردها و اقدامات امنیتی-نظامی اسرائیل علیه اهداف و منافع جمهوری اسلامی ایران در حکومت وقت سوریه اشاره‌ای نمی‌کند.

کرکازیس، آناستازیادو و مارکوپولوس (۲۰۲۴). در مقاله «رویارویی نظامی ایران و اسرائیل» معتقدند که مهم‌ترین مسئله در رویارویی ایران و اسرائیل «سلاح هسته‌ای» نیست؛ بلکه این است که آیا ایران «مقدار بحرانی» اورانیوم را در اختیار دارد یا خیر.

در فرضیات این مقاله آمده است که حمله ایران به اسرائیل در وهله اول با سلاح‌های هسته‌ای یک اقدام انتحاری خواهد بود که اسرائیل را از نقشه جهان محو خواهد کرد و از طرفی، اسرائیل در واکنش‌های نظامی خود به ایران خویشتن‌داری حساب‌شده‌ای نشان خواهد داد. طبق برآوردهای این مقاله، هدف استراتژیک اسرائیل، تضعیف حوزه اقتصادی و سیاسی ایران و همچنین ایجاد تنش بین دولت ایران و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی با هدف کاهش قابل توجه نفوذ آنان در حوزه تصمیم‌گیری استراتژیک کشور است. این مقاله به راهبردهای امنیتی اسرائیل علیه جمهوری اسلامی ایران طی ۱۵ سال اخیر پرداخته است.

۲. چهارچوب نظری پژوهش (نئورئالیسم)

مباحث گفتمانی مربوط به «نئورئالیسم»^۱، در دهه ۱۹۷۰ ظهور کرد و در طول دو دهه، به‌عنوان اصلی‌ترین منازعه در فضای روابط بین‌الملل و انسان‌شناسی مربوط به آن ادامه یافت. این گفتمان جدید، ریشه در منازعه گفتمان‌های رئالیستی دارد و از آن تغذیه می‌شود. همچنین، این گفتمان توانسته است تا حدی از گفتمان کلاسیک، فاصله بگیرد و با خلق ادبیات جدید در صحنه سیاست بین‌الملل، به توضیح و تبیین نظری این فضا پردازد. «کنت والتز»^۲، مهم‌ترین نماینده واقع‌گرایی ساختاری محسوب می‌شود که با ملاحظه نتایج تحلیلی رئالیستی، مکتب نئورئالیسم را بنیان نهاد (آقایی، ۱۳۹۹: ۱۰).

رئالیسم ساختاری با گذار از تحلیل تاریخی-توصیفی مرسوم با جست‌وجوی ریشه‌های علی «مسئله امنیت»، به تبیین رفتار کشورها در مواجهه با تهدید و با تمرکز بر سیستم و ساختار می‌پردازد. این نگرش، ضمن اعتقاد به این‌که محدودیت‌های ساختاری، موجب تکرار الگوهای امنیتی-تاریخی از جانب بازیگران سیاسی روابط بین‌الملل (توازن) می‌شود، اظهار می‌دارد که متغیرهای سیستمی و مستقلی وجود دارد که بر روند داخلی کشورها تأثیرگذار است و آن‌ها را به اتخاذ یک رفتار استراتژیک مجبور می‌کند. در این رویکرد، موازنه قدرت ناشی از پیروی بازیگران، از اصل خودیاری، برای حل مسئله و معمای امنیت در نظر گرفته می‌شود و در رقابت میان بازیگران، رفتار متداول پیش‌بینی می‌شود؛ اما بعدها، همکاری هم از سمت بازیگران، جهت کسب امنیت، مورد توجه قرار گرفت (والتز، ۱۳۹۸: ۶۵). این سیاست، در کشورهای منطقه غرب

1. Neorealism

2. Kenneth Waltz

آسیا، مانند ایران و اسرائیل نیز دنبال می‌شود. واقع‌گرایان ساختاری بر روی ریشه‌های علی «مسئله امنیت» تأکید و تمرکز دارند. از همین رو، «هرز» معتقد است که در غیاب اقتدار مرکزی (ساختاری) دولت‌ها با یک «معضل امنیتی» مواجه‌اند که به موجب آن، اقداماتی که یک دولت به جهت افزایش امنیت (مانند تولید تسلیحات نظامی یا شکل‌گیری اتحادها) صورت می‌دهد، سایرین را با یک کسری امنیتی روبه‌رو می‌کند که متقابلاً واکنشی مشابه را از سوی آن‌ها در پی دارد. این کنش-واکنش در ادامه، سوءظن را تشدید می‌کند و امنیت هردو (چند) بازیگر را کمتر از قبل خواهد کرد؛ او ادامه می‌دهد که در نظم بین‌المللی موجود با توجه به شکنندگی نهادهای حقوقی و اجتماعی، احتمال شرارت همیشه وجود دارد؛ اما این دیدگاه پیش‌تر در نظریه برجسته کنت والتز مطرح شده بود. والتز تلاش داشت تا واقع‌گرایی را از گذشته تاریخی و سنتی به چهارچوب تحلیلی-علمی گذار دهد (نصری، ۱۳۹۶: ۵).

۳. دکترین و راهبردهای امنیتی-نظامی اسرائیل برای مقابله با ج.ا. ایران از ۲۰۱۳ تا ۲۰۲۴

دکترین و راهبردهای امنیتی-نظامی اسرائیل برای مقابله با جمهوری اسلامی ایران از سال ۲۰۱۳ تا ۲۰۲۴، از محورهای مختلف و تحولات متعددی برخوردار بوده است. در ابتدای درگیری‌های امنیتی اسرائیل با ایران، راهبردها عمدتاً نظامی‌گرایانه و برمبنای برخورد در سطح منطقه بود و در ادامه با افزایش دسترسی‌های درون سرزمینی، جنبه مخرب تهدیدات به درون خاک سرزمینی کشیده شد. با بسط نفوذ «ژئوپلیتیکی»^۱ اسرائیل در خوشه شامات، دکترین‌های آیزنکوت (ضاحیه) و آختاپوس به‌منظور مقابله با گروه‌های مقاومت در خارج از مرزهای سرزمینی مناطق اشغالی، طراحی و اجرا گردید. دکترین آیزنکوت (ضاحیه) ابتدا در جنگ ۳۳ روزه حزب‌الله لبنان با اسرائیل اجرایی گردید. دکترین انهدام آختاپوس نیز با تمرکز بر متحدین منطقه‌ای ایران، به دنبال قطع بازوهای آن در منطقه و سپس خود ایران به‌عنوان سر آختاپوس بوده است. سند امنیتی ۲۰۳۰ نتانیاهو نیز تنها طرحی است که ادعای مهار چند سطحی ایران در ابعاد مختلف و با بهره‌گیری از ابزارهای سخت‌افزاری و نرم‌افزاری را دارد. این سند، تهدیدات پیش‌روی اسرائیل را در چندلایه و برخورد با آن‌ها را به‌صورت متقارن در همان سطوح مطرح و دنبال می‌کند. راهبرد مرگ با هزاران زخم نیز در ادامه

دکترین‌های فوق و سند امنیتی ۲۰۳۰، طراحی شده است. این راهبرد به دنبال پیاده‌سازی اقدامات تروریستی متنوع و متعدد در زمینه‌های امنیتی، نظامی، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و ... علیه محور مقاومت به‌خصوص جمهوری اسلامی ایران است. در حال حاضر، اسرائیل در سوریه پسا اسد نیز با اجرای دکترین و راهبردهای فوق، در حال تقابل با اهداف و منافع ایران در سوریه هست؛ به‌طوری‌که با حمایت از گروه‌های مخالف بشار اسد و سقوط حکومت آن، پروژه‌های اقتصادی سابق بین ایران و سوریه را متوقف نموده، کشور را به سمت تجزیه برده، پل ارتباطی و پشتیبانی حزب‌الله لبنان از سوریه را قطع نموده، تجهیزات و سلاح‌های سنگین را بمباران و نابود کرده، افراد نزدیک و هم‌سو به ایران را سرکوب نموده و سایر اقداماتی که خود اسرائیل یا عوامل آن‌ها در سوریه پیاده‌سازی نمودند.

حال به برخی از دکترین‌ها و راهبردهای امنیتی-نظامی اسرائیل علیه محور مقاومت به‌ویژه جمهوری اسلامی ایران می‌پردازیم:

۳-۱. دکترین آیزنکوت

این دکترین، در سال ۲۰۱۵ توسط ژنرال «گادی آیزنکوت»، رئیس ستاد مشترک وقت ارتش اسرائیل در ۳۳ صفحه با عنوان «مأموریت ارتش اسرائیل» برای پنج سال آتی، منتشر شد که رئیس اصلی آن، دستور کار نیروهای مسلح اسرائیل را برجسته کرد. دکترین آیزنکوت، چالش‌های داخلی، منطقه‌ای و بین‌المللی این رژیم را به نمایش می‌گذارد. در این سند راهبردی برای اسرائیل، مناطق سرزمینی جدیدی به عرصه‌های درگیری و همکاری تقسیم‌بندی می‌شوند که عرصه‌های درگیری آن، عبارت‌اند از: شیعیان، سنی‌ها، فلسطینی‌ها و سلفی‌ها و در این میان، عرصه شیعیان، شامل: ایران، حزب‌الله و سوریه بود که عامل اصلی تهدید امنیت اسرائیل قلمداد شده است. همچنین عرصه‌های همکاری و هماهنگی اسرائیل با دولت‌های (به‌اصطلاح) معتدل عربی نیز می‌بایست هم‌زمان با قدرت‌های جهانی، تقویت و ارتقا یابد. در مقدمه این سند که در سال ۲۰۱۸ به‌روز شد، آمده است که در سال‌های اخیر، فضای استراتژیک منطقه، دستخوش تحول گردیده و باعث تغییر هرم تهدیدها علیه این کشور شده و تا سال ۲۰۲۵، بعد از صلح با مصر و اردن، سوریه به جرگه کشورهای ورشکسته و در حال تجزیه، پیوسته است و فناوری هسته‌ای ایران نیز به تعطیلات رفته و در آن روز، دشمنان اصلی در دکترین ارتش (اسرائیل)، سازمان‌های اسلام‌گرایی هستند که ساختاری کمتر از دولت دارند. طبق این سند، اسرائیل با توجه به توافق هسته‌ای ایران

(برجام) تا سال ۲۰۲۵، ایران را کمی کنترل شده فرض کرده و لبنان و سوریه را در حال فروپاشی و سازمان‌های شبه‌دولتی جهانی، همچون «حزبالله» و «حماس» که جایگاهی کمتر از یک دولت دارند را جزء تهدیدهای اسرائیل محسوب می‌کند. در سند راهبردی آیزنکوت، احتمال بالا گرفتن تنش با فلسطینی‌ها را در رتبه دوم این سند و پس از تهدیدات ایران، شامل تلاش برای حضور نظامی در منطقه شامات قرار داده است (پژوهان‌فر، ۱۴۰۳: ۱۳). همچنین در این سند، شیعیان، بزرگ‌ترین خطر برای اسرائیل هستند و ایران نقشی محوری را در تقویت و نفوذ شیعیان منطقه دارد که از طریق همکاری با حزب‌الله لبنان و استقرار یگان‌های مسلح شیعه در نزدیکی اراضی جولان، عامل تهدید اسرائیل محسوب می‌شود. از طرفی، در این سند، وحشت اسرائیل از «آتش دقیق دشمن» که می‌تواند خسارات زیادی به زیرساخت‌های این کشور وارد سازد را آشکار ساخته است. اسرائیل در این سند معتقد است که ایران نیروهای نیابتی خود را در سوریه، نه علیه تروریسم، بلکه برای تهدید اسرائیل و دسترسی به بلندی‌های جولان مستقر کرده تا به عمق راهبردی خاک اسرائیل دسترسی داشته باشد و توسعه موشکی ایران با هدف دسترسی بهتر به عمق خاک آن است (tweissi, 2025: 71). دکترین آیزنکوت، نوعی استراتژی نظامی است که در آن، ارتش اسرائیل در یک جنگ نامتقارن شهری، عمداً زیرساخت‌های غیرنظامی را هدف قرار دهد تا با فشار بر افراد غیرنظامی و تحمیل رنج بیشتر به آن‌ها، بازدارندگی خود را افزایش دهد؛ زیرا اصل اولیه سیاست نظامی اسرائیل، مبتنی بر «بازدارندگی» است. در همین راستا، «بن‌گوریون» اولین رئیس دولت اسرائیل به صراحت گفته بود که شکست بازدارندگی اسرائیل به مثابه مرگ اسرائیل است؛ بنابراین مبنای این دکترین، حمله به مردم غیرنظامی است تا رفتار بازیگر نظامی، تنظیم و کنترل شود؛ بنابراین، این دکترین، اولین بار در جریان جنگ ۳۳ روزه اسرائیل با حزب‌الله لبنان در سال ۲۰۰۶ و در حمله به منطقه ضاحیه، واقع در جنوب بیروت مطرح شد که در آن، ارتش اسرائیل عամدانه زیرساخت‌ها و اماکن مسکونی را با تمام قدرت هدف قرار می‌داد تا «بازدارندگی» ایجاد کند (رحیمی، ۱۴۰۲: ۳۶۹).

۲-۳. دکترین انهدام آختاپوس

«نفتالی بنیت» سیاستمدار و نظریه‌پرداز اسرائیلی است که از سال ۲۰۰۶ وارد سیاست شد و از سال ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۵ وزیر اقتصاد، از سال ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۹ وزیر آموزش و پرورش و از ۱۳ ژوئن ۲۰۲۱ تا ۳۰ ژوئن ۲۰۲۲ نخست‌وزیر اسرائیل بود. مؤسس دکترین انهدام

اُختاپوس، «نفتالی بنت» است. این دکترین بر مسائل داخلی جمهوری اسلامی در حوزه‌های اقتصادی، سیاسی، امنیتی، فرهنگی و اجتماعی و ... تمرکز دارد تا بتواند با فشار بر آن‌ها، قدرت جمهوری اسلامی را از داخل تضعیف و تعادل منطقه‌ای آن را برهم بزند. این طرح شامل اقدامات خرابکارانه و تروریستی نظیر ترور، جنگ سایبری، حمله به زیرساخت‌ها، حمله به پرسنل و پایگاه‌ها نظامی و دفاعی ایران و متحدانش در عراق، سوریه، لبنان و یمن و ... است. در این طرح، اسرائیل بر این باور است که ایران، همانند اُختاپوسی، سرزمین فلسطین را محاصره کرده و از طریق بازوانش، اسرائیل را با هدف نابودی می‌فشارد و اسرائیل نیز خود را ملزم به دفاع می‌داند. در این دکترین، اسرائیل برای مقابله با جمهوری اسلامی ایران باید روی اپوزیسیون برانداز داخلی سرمایه‌گذاری کند.

نفتالی بنت برای نخستین بار در ۳۱ ژانویه ۲۰۱۸ از مفهوم «اُختاپوس» استفاده کرد و گفت: «ما به ایران اجازه نخواهیم داد و منتظر نخواهیم ماند تا به مرزهای ما برسد. ایران مانند اُختاپوسی است که بازوهای خود را برای فشار آوردن به ما در لبنان، سوریه و غزه به کار می‌گیرد. سر اُختاپوس مصون مانده است. اسرائیل نباید اجازه جهش کیفی به ایران بدهد؛ بلکه باید از راه‌های دیپلماتیک، اطلاعاتی، اقدامات پیشگیرانه، فناوری و تحریم اقتصادی با ایران نبرد کند». از نظر او زمان مصونیت ایران تمام شده است و اسرائیل بعد از ۳۰ سال باید سر اُختاپوس را هدف بگیرد. وی مدعی شد که کشور ایران حامی تروریسم است و گفت: «ایران، نه تنها به اسرائیل، بلکه به بسیاری از کشورهای خاورمیانه آسیب وارد کرده است». وی در ادامه نسبت به تلاش‌های ایران برای دستیابی به سلاح هسته‌ای هشدار داد و تصریح کرد که اسرائیل اجازه آن را نخواهد داد (صفائی، ۱۴۰۲: ۲۵۸). در حقیقت نفتالی بنت، بزرگ‌ترین مأموریت خود را این می‌دانست که روند خروج آمریکا از منطقه، به‌خصوص از کشورهایی همچون عراق و سوریه را به تأخیر اندازد؛ زیرا آن‌ها مانند در این منطقه را بدون حضور آمریکا، پایان کار خود می‌دانند. اسرائیل معتقد است که برای ایجاد بازدارندگی و مقابله با محور مقاومت، می‌بایست راهبرد «انهدام سر اُختاپوس» را با انجام اقدامات خرابکارانه و تروریستی به‌صورت محدود، مستقیم و با ضربات نظامی کم‌حجم به سر اُختاپوس (به‌اصطلاح ایران) اجرا نماید. کارشناسان و تحلیل‌گران بر این باور هستند که اسرائیل از نظر داخلی به اندازه‌ای تضعیف شده که قادر نیست هیچ اقدامی گسترده و مستمری را علیه جمهوری اسلامی ایران انجام دهد (گارنت، ۱۴۰۲: ۴۵).

۳-۳. دکترین امنیت ۲۰۳۰ نتانياهو

«بنیامین نتانياهو»^۱ که از سال ۲۰۲۲ تاکنون، نخست‌وزیر اسرائیل و پیش‌تر از ۱۸ ژوئن ۱۹۹۶ تا ۶ ژوئیه ۱۹۹۹ و از ۱ آوریل ۲۰۰۹ تا ۱۳ ژوئن ۲۰۲۱ نیز نخست‌وزیر اسرائیل بود، دکترین امنیت ۲۰۳۰ اسرائیل را مطرح کرد. در روز چهارشنبه ۱۵ آگوست ۲۰۱۸ (۱۳۹۷/۰۵/۲۴) کابینه اسرائیل، طرحی را با عنوان «دکترین امنیت ۲۰۳۰» بررسی کرد. این طرح از سوی بنیامین نتانياهو مطرح شد که در آن، تهدیدهای پیش‌روی اسرائیل، نیازمندی‌های نیروهای نظامی و مبنای به‌کارگیری این نیروها، طی یک دهه آینده، مطرح شده است. براساس اعلام دفتر نتانياهو، پژوهش‌های مربوط به این طرح از دو سال قبل آغاز شده بود و نسخه اصلی آن، محرمانه باقی خواهد ماند؛ اما نسخه قابل‌انتشار آن در «کمیسیون فرعی امور ضد جاسوسی و خدمات سرّی کینست» اسرائیل و مجمع ستاد مشترک ارتش، موساد و «شاباک»، ارائه شد. براساس آنچه نتانياهو در جلسه کابینه ارائه کرد، دکترین امنیت ۲۰۳۰ اسرائیل در پنج سرفصل اصلی، به شرح ذیل ارائه شد که عبارت است از:

- ❖ تقویت توانمندی‌های هجومی؛
- ❖ تقویت توانمندی در حوزه سایبری؛
- ❖ بهبود سامانه‌های دفاع موشکی؛
- ❖ استمرار ایجاد مصونیت برای جبهه داخلی؛
- ❖ تکمیل دیوارهای امنیتی در مرزها (رنجبر، ۱۴۰۳: ۵۶).

آن‌گونه که نتانياهو در این جلسه بیان کرد، تمرکز اسرائیل بر سه مورد آخر خواهد بود؛ اما دو مورد نخست نیز جزء برنامه‌های این دکترین خواهند بود و برای اجرایی شدن آن، میزان بودجه دفاعی تمام دستگاه‌های امنیتی، از جمله: شاباک و موساد از ۰/۲ درصد تولید ناخالص ملی به ۰/۳ درصد افزایش خواهد یافت. نکته قابل‌توجه در بودجه این طرح، شرطی است که نتانياهو در جلسه کابینه بیان کرد که افزایش بودجه امنیتی در زمانی که رشد اقتصادی اسرائیل، سالانه ۳ الی ۴ درصد باشد، محقق خواهد شد. وی در ادامه تصریح کرد که در صورت تحقق این میزان رشد اقتصادی، تولید ناخالص ملی به نیم تریلیون دلار خواهد رسید و ۶ درصد آن به تمام نیازهای امنیتی اختصاص خواهد یافت. وی در ادامه از اهمیت مسئله امنیت و افزایش بودجه‌های امنیتی سخن گفت. همچنین وی، دلیل این افزایش بودجه را کوچکی جغرافیا، جمعیت

1. Benjamin Netanyahu

زیاد و افزایش تهدیدات پیرامونی ذکر کرد. پس از گذشت چند روز از ارائه دکترین امنیت ۲۰۳۰ نتانیاهاو در کابینه اسرائیل، وزارت دارایی و رئیس بانک مرکزی اسرائیل، نسبت به خسارت‌هایی که ممکن است با افزایش بودجه امنیتی به جامعه ایجاد شود، ابراز نگرانی کردند (کوهن، ۱۴۰۲: ۱۲۶).

سرفصل‌های ارائه‌شده در این دکترین، دو موضوع بسیار مهم را بر ما آشکار می‌کند: ۱. برجستگی امور امنیتی و جایگاه مسائل امنیتی و نظامی در دولت اسرائیل است. این برجستگی و اهمیت تا جایی است که با وجود کسری بودجه دولت و اعلام نهادهای اقتصادی مبنی بر این که این کسری، قابل تأمین نیست، باز هم نخست‌وزیر اسرائیل، افزایش بودجه دفاعی را در قالب یک طرح ارائه می‌کند و به توصیه اقتصاددانان توجهی ندارد؛ زیرا او هستی و موجودیت اسرائیل را در خطر می‌بیند (عامری، ۱۳۹۵: ۴۵).

۲. داشتن رویکردی ضدمحور مقاومت توسط اسرائیل است. آن چیزی که طی چند دهه اخیر، پیرامون اسرائیل رشد یافته و نتانیاهاو آن را به‌عنوان تهدید حقیقی توصیف کرده است، محور مقاومت است. نگاهی به اولویت‌های دکترین امنیت ۲۰۳۰ نشان می‌دهد که تمام پنج سرفصل موجود در این دکترین برای مبارزه با بخشی از جبهه مقاومت است. از سوی دیگر، دکترین امنیت ۲۰۳۰ نتانیاهاو بر این مفهوم استناد دارد که جمهوری اسلامی ایران به‌منظور پرهیز از دریافت هرگونه پاسخ غافلگیرکننده از سوی آمریکا، از هرگونه ابتکار عملی در جهت برداشتن گام‌های عملی امتناع خواهد کرد؛ اما روند تحولات منطقه خلیج فارس و حملات آرامکو، هرگونه اتکایی را روی این موضوع نقش بر آب کرد و تل‌آویو را در برابر معادله جدیدی قرار داد که این رژیم را مجبور می‌کند در گزینه‌های خود به‌گونه‌ای تجدیدنظر کند و با تهدیدهای جدید هماهنگ باشد. در همین راستا، «شمعون شیفر»، خودداری آمریکا از پاسخ به حملات آرامکو را به‌مثابه فروپاشی کامل دکترین امنیتی نتانیاهاو توصیف کرد و گفت: «بعد از این حملات، نتانیاهاو، کابینه امنیتی را با هدف بررسی خطرات ناشی از ناکامی در تسلیم شدن ایران تشکیل داد که نیازمند ترسیم راهبردی متضاد است و هدف از آن، کنترل روند تحولات سریعی است که به نفع این کشور نیست». «شیفر»^۱ در ادامه افزود: «اسرائیل در آینده نزدیک، مجبور خواهد شد تا تصمیمات شدیدی را (علیه ایران) اتخاذ کند و این واقعیت، ما را به مجهز شدن به تسلیحات ویژه و بی‌سابقه و در

اختیار قرار دادن ابزارهای دفاعی و هجومی در دست سربازانمان، مجبور خواهد کرد» (Tirani, 2025:119).

۴-۳. راهبرد مرگ با هزاران زخم

راهبرد مرگ با هزاران زخم که راهبردی برای مقابله با جمهوری اسلامی ایران است را «نفتالی بنت»، نخست‌وزیر سابق اسرائیل در اولین دیدار خود با «جو بایدن»، رئیس‌جمهور سابق آمریکا در تاریخ ۲۸ آگوست ۲۰۲۱ مطرح ساخت. در همین راستا، مقامات اسرائیلی گفتند که راهبرد ارائه‌شده در این جلسه توسط بنت، مقابله با ایران با استفاده ترکیبی از اقدامات کوچک و زیاد در چندین جبهه نظامی و دیپلماتیک، به‌جای یک ضربه سنگین است.

در این راهبرد، عملیاتی نظامی، اطلاعاتی، دیپلماتیک و ... اسرائیل علیه جمهوری اسلامی ایران، لزوماً عمق بیشتری نخواهد داشت؛ بلکه تعدد و نقاط آن، افزایش خواهد یافت. در این استراتژی، ایران به‌جای یک زخم کاری و عمیق، باید صدها زخم کوچک دریافت کند تا ضعف نهایی بر او غالب شود. از سوی دیگر، اسرائیل در فرایند عملیات نظامی علیه ایران، خود را تنها می‌بیند و آمریکا، اروپا و کشورهای عربی حاشیه خلیج فارس نیز میلی برای جنگ (نظامی) با ایران ندارند و این امر باعث شده تا این رژیم، دست به انجام عملیاتی پنهان و گاهی مستقیم علیه جمهوری اسلامی ایران بزند. ایران نیز در پاسخ به اسرائیل که قصد دارد با راهبرد مرگ با هزاران زخم، ایران را ناامن کرده و جنگ را به داخل این کشور بکشد، همواره با تقویت و پشتیبانی از گروه‌های مقاومت به‌خصوص حماس و جهاد اسلامی در غزه و کرانه باختری، موجب شد تا همین نیروها، قلب سرزمین‌های اشغالی را نشانه گرفته و زخم‌های عمیقی را به صهیونیست‌ها وارد کنند. در همین راستا، اسرائیل هرچقدر در ضربات محدود، اما گسترده به ایران اهتمام داشته باشد، در پاسخ، جمهوری اسلامی نیز می‌تواند در کوتاه‌ترین زمان، حداکثر خسارت‌ها را به ابنیه و تأسیسات حساس اسرائیل وارد کند. از سوی دیگر، جمهوری اسلامی ایران از طریق اشتراکات زیادی همچون: مذهب، ایدئولوژی، سیاست و ... توانسته در منطقه غرب آسیا، متحدانی را برای خود فراهم کند که محدودیت‌های پاسخ به اسرائیل و حامیان آن، نظیر آمریکا را نداشته باشد. برای آشنایی بیشتر با این دکترین، «آموس هارل»، بعد از جلسه نفتالی بنت، نخست‌وزیر سابق اسرائیل و جو بایدن، رئیس‌جمهور سابق ایالات متحده، طی یادداشتی

در روزنامه هاآرتص اسرائیل نوشت: «دیدار بین نفتالی بنت^۱ و جو بایدن در واشینگتن، به طرف اسرائیلی این امکان را داد تا با رئیس جمهور آمریکا، رابطه‌ای اساسی و حتی تا حدی صمیمانه برقرار کند. بنت موفق شد بیانیه‌ای را از زبان میزبان خود بشنود که مطابق با جاه طلبی‌های قبلی اسرائیل در مورد مهم‌ترین مسئله‌اش بود. بایدن وعده داد که ایران هرگز یک کشور هسته‌ای نخواهد بود و گفت که برای دستیابی به این هدف، همه گزینه‌های ممکن را حفظ خواهد کرد». وی در ادامه افزود: اسرائیل بسیار مایل است، تصویر تهدید نظامی پروژه هسته‌ای را حفظ کند، اگر چه می‌داند که امضای یک توافق هسته‌ای جدید، در درجه اول به ایرانی‌ها بستگی دارد. با این حال، اگر ایران، سرانجام به این نتیجه برسد که به توافق تمایل دارد، آمریکایی‌ها فرصت را از دست نخواهند داد. اگر هم هیچ توافقی امضا نشود، بنت در کنار ایالات متحده به دنبال ترویج استراتژی جدید خود علیه ایران که از آن به عنوان «مرگ با هزاران زخم» یاد می‌شود، خواهد رفت. دکترین مرگ با هزاران زخم به نبردهایی اشاره می‌کند که اسرائیل در دهه گذشته انجام داده است. این دکترین، در ابتدا بر جلوگیری از قاچاق اسلحه از طریق سوریه به حزب الله لبنان متمرکز بود و سپس به جبهه‌های دیگری از جمله: حملات سیستماتیک به منافع ایران در سراسر خاورمیانه، گسترش یافت. اسرائیل می‌خواهد ایالات متحده را در این پروژه وارد کند تا باعث تأخیر در پیشرفت پروژه‌های هسته‌ای ایران شود. در حال حاضر، ایالات متحده بر چین متمرکز است و آن را دارای اولویت بالاتری نسبت به آسیای مرکزی و خاورمیانه می‌داند؛ اما ظاهراً تحقیر و نمایش ضعف هم برای دولت بایدن حد و حدودی دارد، حتی اگر این تحقیر در حال کم‌رنگ شدن باشد. با آغاز ماه مه ۲۰۱۹، یعنی یک سال پس از خروج آمریکا از توافق (برجام)، ایران پیشرفت خود را در زمینه توان هسته‌ای افزایش داد. به گزارش رسانه‌های بین‌المللی، اسرائیل طی چند سال گذشته، فعالیت‌های مخفیانه گسترده‌ای را انجام داد که منجر به انفجارهای پی‌درپی در سایت‌های هسته‌ای ایران شد. با این حال، به نظر می‌رسد که نتانیاهو بیشتر به اقدامات ایالات متحده امید بسته بود. او امیدوار بود که فشارهای خارجی باعث فروپاشی حکومت در تهران و یا ایجاد رویارویی آشکار بین ایران و آمریکا شود و این موضوع ترامپ (رئیس جمهور آمریکا) را متقاعد برای حمله به ایران کند. این امیدها برآورده نشد و در این مدت، پس از خروج آمریکا از برجام و افزایش نقض تعهدات از جانب ایران، برخلاف آنچه انتظار می‌رفت، به ارتش اسرائیل

دستور داده نشد که برنامه‌ها و آمادگی‌های خود را برای حمله به‌روزرسانی کند» (آیزنکوت و سبیونی، ۲۰۱۹). شواهد نشان می‌دهد که اسرائیل به موازات تشدید تنش‌های سیاسی داخلی، برخلاف استراتژی قبلی که بر خرابکاری در برنامه هسته‌ای ایران و ترور دانشمندان هسته‌ای متمرکز بود، استراتژی خود را توسعه داده و بر هدف قرار دادن سایر دانشمندان و فرماندهان نظامی سپاه پاسداران اقدام می‌کند. این توسعه استراتژیک، ادامه همان سیاست اعلامی علیه ایران، یعنی راهبرد «مرگ با هزاران زخم» بود که هدف اصلی آن به شکست کشاندن استراتژی‌های ایران از طریق هم‌افزایی فشارهای دیپلماتیک، لابی در کنگره و آژانس بین‌المللی انرژی اتمی، خرابه‌کاری‌ها، عملیاتی پنهان، ترور، تحریم (با کمک غرب)، ائتلاف با کشورهای عربی، جنگ رسانه‌ای و شناختی و ... بود. بر مبنای رصد اندیشکده‌های غربی، راهبرد «مرگ با هزاران زخم» در عمل شکست‌خورده است. از طرفی، حملات سایبری، ترور دانشمندان و نخبگان علمی و نظامی کشور، تحریم‌های اقتصادی، عملیاتی مخفیانه مختلف و تهدید و بمباران تأسیسات هسته‌ای، نه تنها به توقف برنامه هسته‌ای کشورمان منجر نشد؛ بلکه به اذعان خود اسرائیل، تغییری در رفتار ایران در حوزه‌های راهبردی، چه در منطقه و چه در دیپلماسی هسته‌ای هم مشاهده نشد. از طرفی ایران نه تنها مهارت و توانایی خود را در دور زدن تحریم‌ها نشان داد؛ بلکه جنگ اوکراین، موجب شکل‌گیری ائتلافی از منتقدان به یک‌جانبه‌گرایی آمریکا و اتحاد ایران، روسیه و چین در بسیاری از موضوعات شد (Kardas, 2025: 226).

اسرائیل در پیمان ابراهیم که عادی‌سازی روابط با اعراب و همراه سازی آنان، در تقابل با ایران بود، تلاش زیادی کرد؛ اما تحولات اخیر منطقه، به‌خصوص عملیات «طوفان الاقصی» حماس نشان داد که اسرائیل دست‌کم در شرایط کنونی، توفیق چندانی را به دست نیاورده و سفر بایدن به منطقه هم نتوانست برای آنان آورده‌ای داشته باشد و ائتلاف ناتوی عربی - عبری هم بی‌نتیجه ماند. با توجه به شواهد موجود و تحولات جاری در عرصه منطقه و بین‌الملل، اسرائیل به سه علت در اجرای راهبرد مرگ با هزاران زخم و راهبردهای خصمانه دیگر علیه جمهوری اسلامی ایران شکست‌خورده است که آن عبارت است از:

الف. تصمیمات جدید اتخاذ شده از سوی بعضی از کشورها و ایجاد ائتلاف‌ها و اتحادهای منطقه‌ای و بین‌المللی جدید در مواجهه با برخی تحولات به ضرر اسرائیل است که به برخی از آن‌ها به شرح ذیل اشاره می‌کنیم:

۱. جنگ اوکراین: تقسیم کمک‌های نظامی و مالی برخی از کشورهای غربی بین اوکراین و اسرائیل و عدم تمرکز غرب در پشتیبانی از اسرائیل؛

۲. جنگ غزه: حمله اسرائیل (بعد از عملیات طوفان الأقصى)^۱ به غزه موجب تعلیق عادی‌سازی روابط بین اسرائیل و برخی دول عربی شد. از طرفی، برخی ملت‌ها و دولت‌های غربی، کشور فلسطین را به رسمیت شناخته و کالاهای اسرائیلی را تحریم کردند؛

۳. افزایش نفوذ چین: افزایش روزافزون نفوذ چین در منطقه غرب آسیا و در مقابل، کاهش روزافزون نفوذ آمریکا در این منطقه (مرتضوی، ۱۳۹۳: ۱۶۷).

ب. در این مقطع زمانی، تل‌آویو با توجه به قدرت منطقه‌ای جمهوری اسلامی ایران و خروج تدریجی آمریکا از منطقه غرب آسیا به‌خوبی می‌داند که پیاده‌سازی و اجرای راهبرد مرگ با هزاران زخم علیه ایران با مشکلات فراوانی روبه‌رو است و احتمال تلفی ایران علیه اقدامات تروریستی آن‌ها وجود دارد. اسرائیلی‌ها حتی با وجود سفر ریاست‌جمهوری‌های آمریکایی به فلسطین اشغالی هم نتوانستند درباره ایران به نقطه همگرایی مطلوبی برسند و با ادامه برنامه هسته‌ای پیشرفته جمهوری اسلامی ایران، عدم انزوای منطقه‌ای و بین‌المللی آن و تقویت اتحادهای راهبردی ایران با گروه‌های مقاومت، شکست خوردند.

ج. افزایش تنش‌ها و اختلافات داخلی اسرائیل، نظیر اختلاف بین اعضای کابینه دولت اسرائیل و احزاب حامی آن بر سر جنگ در غزه، چالش حضور حزب‌الله لبنان در شمال، سرکوب تظاهرات مخالفین نخست‌وزیر اسرائیل، سرکوب خانواده اسرای صهیونیستی که نزد حماس نگهداری می‌شوند (گارنت، ۱۴۰۲: ۴۱).

۴. اقدامات راهبردی سخت و نیمه‌سخت اسرائیل علیه ج.ا. ایران در

خاورمیانه از ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۴

پروژه «لانه زنبور» با هدایت و پشتیبانی آمریکا، اسرائیل، انگلیس و برخی دولت‌های غربی و عربی برای نابودی محور مقاومت به رهبری جمهوری اسلامی ایران و پیاده‌سازی طرح از نیل تا فرات صهیونیست‌ها، برای تشکیل کشور بزرگ اسرائیل، طراحی و اجرا گردید. در این پروژه، افرادی که طی چند قرن با تفکر سلفیت تکفیری، تحت هدایت

۱. ۷ اکتبر ۲۰۲۳، حماس و چند گروه شبه‌نظامی فلسطینی دیگر، حملات مسلحانه هماهنگ‌شده‌ای را از نوار غزه به جنوب اسرائیل آغاز کردند که نخستین تهاجم به خاک اسرائیل از زمان جنگ ۱۹۴۸ اعراب و اسرائیل بود. حماس و دیگر گروه‌های فلسطینی، این حملات را عملیات طوفان الأقصى (یا سیل الاقصی؛ عربی: عملیة طوفان الأقصى) نامیدند.

انگلستان در کشور عربستان سعودی و سایر کشورها، تربیت و پرورش یافته بودند، در گروه‌ها و هسته‌های مختلفی گرد هم آمده و اقدامات تروریستی فراوانی را در کشورهای مختلف، به‌خصوص در عراق و سوریه انجام دادند. در حقیقت، ورود جمهوری اسلامی ایران و اسرائیل در جنگ سوریه، زمینه‌های بیشتری را جهت درگیری مستقیم بین آن‌ها ایجاد کرد. از سوی دیگر، جمهوری اسلامی ایران برای مقابله با این تهدیدات نوظهور، به تقویت محور مقاومت و افزایش متحدین و شرکای خود در منطقه خاورمیانه پرداخت و با تلاش و مجاهدت‌های بسیار، موجب شکست این پروژه گردید (Tirani, 2025; 140).

حال برای شناخت بیشتر، به چند مورد از اقدامات مهم و راهبردی سخت (نظامی) و نیمه سخت (امنیتی) اسرائیل علیه جمهوری اسلامی ایران در خاورمیانه از سال ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۴ به شرح ذیل اشاره می‌کنیم:

الف. حمله به کشتی‌های ایرانی: اسرائیل در راستای اجرای راهبرد مرگ با هزاران زخم با ایجاد اختلال در مسیر صادرات ایران، حمله به کشتی‌های ایرانی را در سال ۱۳۹۸ (۲۰۱۹ م)، همراه با عدم پذیرش مسئولیت آن، آغاز کرد؛ به طوری که در تاریخ ۱۳۹۹/۱۲/۲۲ (۲۰۲۱/۰۳/۱۲) روزنامه وال استریت ژورنال به نقل از یکی مقامات آمریکایی گزارش داد که اسرائیل در اواخر سال ۲۰۱۹، حداقل به ۱۲ کشتی که بیشتر آن‌ها حامل نفت ایران به سوریه بود، حمله کرد. براساس این گزارش، این حملات در دریای سرخ و در سایر نقاط روی داده است و طی این درگیری‌ها، هیچ کشتی غرق نشد و فقط ۲ کشتی مجبور به بازگشت به ایران شدند. اسرائیل تلاش می‌کرد تا تجارت نفت ایران را متوقف کند که نتوانست (لوبولد و فوکن و شوارتز، ۲۰۲۱). در همین رابطه، نیویورک تایمز در ماه مارس ۲۰۲۰ گزارش داد که یگان کماندویی ناوتیپ ۱۳ از نیروی دریایی اسرائیل با استفاده از مین یا سلاح‌های دیگر، حداقل ده مورد از این گونه حملات را عمدتاً در دریای سرخ و شرق دریای مدیترانه انجام داده است. روزنامه هآرتس نیز چند روز بعد، با تفصیل بیشتری، این گزارش را تأیید کرد و اعلام داشت که این عملیات «جنگ اقتصادی»، شامل ده‌ها حمله بوده و برای ایران میلیاردها دلار، خسارت در پی داشته است (ندیمی، ۲۰۲۱). محسن بهاروند، سفیر سابق ایران در انگلیس نیز در سال ۲۰۲۰، طی سخنانی بیان کرد که در این مدت، اسرائیل به ۱۱ کشتی باری ایرانی حمله کرده است (غفاری شیروان، ۱۴۰۰).

ب. حمله به منافع ایران در عراق و سوریه: اسرائیل و سوریه بعد از جنگ یوم کیپور (۱۹۷۳ م) و اشغال بلندی‌های جولان توسط اسرائیل تا سال ۲۰۱۱ در آتش‌بس بودند؛

اما از سال ۲۰۱۱ و بعد از بحران به وجود آمده در سوریه، این کشور با نقض مکرر آتش‌بس از جانب اسرائیل مواجه شد. در همین رابطه، اسرائیل از ژانویه ۲۰۱۷، حملات هوایی بیشتری را علیه سوریه و شرکای راهبردی آن آغاز کرد؛ به طوری که اسرائیل بیش از ۲۰۰ حمله هوایی روی بیش از ۱۰۰۰ هدف مرتبط با نیروی قدس سپاه پاسداران و گروه‌هایی مانند حزب‌الله لبنان در داخل سوریه، انجام داده است؛ به‌عنوان مثال، اسرائیل فقط در سال ۲۰۱۸ حدود ۲۰۰۰ بمب را به سوی اهداف خود شلیک کرد (گلدنبرگ، هراس، توماس، ماتوشاک، ۲۰۲۰: ۵). از سوی دیگر، اسرائیل در سال ۲۰۱۳ از بحران به وجود آمده توسط سازمان تروریستی - تکفیری داعش در عراق نیز به نفع خود استفاده کرد و در این کشور هم حملاتی را علیه منافع و نیروهای هم‌سو با جمهوری اسلامی ایران انجام داد (فالك، ۱۴۰۳: ۶۵).

ج. عملیات سایبری: عملیات خرابکارانه و تروریستی سایبری، یکی از مهم‌ترین آسیب‌ها و تهدیدات امنیتی جمهوری اسلامی ایران، طی چند سال اخیر به شمار می‌رود. قرائن و شواهد زیادی وجود دارد که اسرائیل از این سلاح راهبردی در راستای اجرای دکترین مرگ با هزاران زخم علیه ایران، استفاده کرده است. آسیب‌ها و تهدیدهای سایبری، ویژگی منحصر به فردی دارند؛ از یک سو این تهدیدات، گستره وسیعی از موانع قانونی، فنی، سازمانی و فرهنگی را شامل می‌شوند و از سوی دیگر هزینه کم، تأثیرگذاری شگرف و عدم شفافیت در فضای سایبری، موجب شده باز یگران زیادی به این عرصه وارد شوند. عملیاتی خرابکارانه سایبر پایه، ما را به دشمن جدیدی به نام «سایبر تروریسم» مواجه می‌سازد. هکرهای اسرائیلی، نه تنها به نهادها و سازمان‌های مالی و تجاری هجوم می‌برند؛ بلکه سایر بانک‌های اطلاعاتی نهادها و امنیتی و دفاعی کشور نیز مورد حمله قرار می‌گیرند. «بانک‌های اطلاعاتی»، «سکترهای امنیتی و دفاعی، ایمیل‌های مقامات عالی‌رتبه دولتی و افراد سرشناس، «بانک‌های تجاری»^۱، شرکت‌های مخابراتی و ... از اهداف نخست این هکرها هستند. گاهی دشمنان کشور ایران و دزدان سایبری با انتقال بدافزار به سیستم عملیاتی نهادهای مذکور و هک کردنشان، به داده‌ها و معلومات محرمانه‌ای دست می‌یابند. در سال ۲۰۱۰ میلادی، بدافزار استاکس‌نت، یک کرم (ویروس) رایانه‌ای پیشرفته بود که برای حمله به تأسیسات هسته‌ای نطنز توسط اسرائیل ساخته و فرستاده شد. در یک مطالعه انجام شده توسط مؤسسه علوم و امنیت بین‌المللی، تخمین زده شد که

1. Database

2. Commercial bank

استاکسنت ممکن است به ۱۰۰۰ سانتریفیوژ (۱۰٪ از کل سانتریفیوژ نصب شده) در کارخانه غنی سازی نطنز آسیب رسانده باشد. سایر وپروس های رایانه ای و بدافزارها از جمله Duqu و بدافزار شعله، مربوط به استاکسنت بوده اند (Basak, 2024:314).

د. حمایت از گروهک ها و جریان های ضدانقلاب و تجزیه طلب: یکی از اقدامات راهبردی نیمه سخت و مهم اسرائیل علیه جمهوری اسلامی ایران، ارتباط، پشتیبانی و ارائه طرح و برنامه به گروهک ها و جریان های ضدانقلاب و تجزیه طلب قومی، مذهبی و ملی جهت ناامن سازی، آشوب و تجزیه ایران است. در همین راستا، چند نمونه از این اقدامات تروریستی به شرح ذیل است:

۱. در ژانویه ۲۰۱۲، منابع اطلاعاتی آمریکا، ضمن افشای خبر ارتباط موساد اسرائیل با گروه (تروریستی) جنرالده از این موضوع که اسرائیل از هویت جعلی آمریکایی برای افسران اطلاعاتی خود بهره برده و به عنوان افسران دستگاه امنیتی آمریکا با گروه جنرالده در انگلیس، تماس برقرار کرده است، ابراز نگرانی و نارضایتی کرده اند.
۲. ویکی لیکس با ارائه اسنادی اعلام کرد که در اوت سال ۲۰۰۷ م، طی جلسه «میر داگان»، رئیس سابق موساد با «ریچارد جونز»، سفیر سابق آمریکا در اسرائیل، داگان درباره اهرم های فشار علیه ایران گفت که باید اقدامات بیشتری برای ایجاد تغییر رژیم در ایران با حمایت از جنبش های دموکراسی خواهانه دانشجویی و گروه های قومی (مانند آذری ها، گُردها و بلوچ ها) که مخالف رژیم حاکم هستند، انجام شود. وی همچنین به لزوم اعتصاب توسط مردم در قلب ایران تأکید کرد و گفت که هماهنگی با کشورهای حوزه خلیج فارس مفید است؛ اما ایالات متحده باید با آذربایجان و سایر کشورها در شمال ایران نیز هماهنگ باشد تا به ایران فشار آورد. در ادامه، داگان به رسانه صدای آمریکا (VOA) اشاره می کند که (این رسانه) مهم است و توسط اسرائیل اداره شده و فعالیت می کند؛ اما به رسانه های رادیویی فارسی زبان بیشتری نیاز است.
۳. در ۲۷ آوریل ۲۰۲۳، در اسرائیل، ۳۲ نفر از نمایندگان مجلس (کنست) در نامه ای خطاب به «الی کوهن»، وزیر وقت امور خارجه، خواستار حمایت اسرائیل از اقلیت آذری و تمایلات ملی گرایانه آن ها برای مقابله با حکومت جمهوری اسلامی شدند.
۴. براساس گزارش مجله نیویورکر، اعضای مجاهدین خلق (منافقین) برای عملیات خود علیه دولت ایران از ایالات متحده و اسرائیل آموزش و بودجه مالی دریافت می کنند. در همین راستا، برخی مقامات اسرائیل معتقدند که هم سو شدن مجاهدین خلق با اسرائیل، یک فرصت برای اسرائیل است و آن ها به عنوان یک شریک واقعی برای اسرائیل، تلقی نمی شوند (Basak, 2024:320).

ه. عملیات پهپادی و ریزپرنده‌ها: عملیاتی تروریستی و خرابکارانه پهپادی و ریزپرنده‌های اسرائیل علیه جمهوری اسلامی ایران، یکی دیگر از ابزارهای پیاده‌سازی راهبرد مرگ با هزاران زخم است. در خردادماه سال ۱۴۰۰، ارتش اسرائیل یک واحد جدید پهپادی را در چهارچوب بخش عملیات محرمانه یگان ۹۹۰۰ ارتش راهاندازی کرد. یگان ۹۹۰۰، مسئول گردآوری داده‌های تصویری جغرافیایی در ذیل دایره اطلاعات ارتش اسرائیل است. واحد جدید پهپادی، افزون بر تقویت توان جنگ الکترونیکی، با دقت و سرعت بیشتری به گردآوری اطلاعات نظامی و امنیتی برای تأمین اطلاعات مورد نیاز خود می‌پردازد. در همین راستا، فرمانده این واحد، طی سخنانی گفت که به هنگام عملیات در جبهه‌ها، نیروهای یگان زمینی و زرهی ارتش (اسرائیل) از طریق اطلاعات سریع و به‌روز شده واحد پهپادی، در هر شرایط اقلیمی، می‌توانند توان برتر خود را تضمین کنند. براساس برخی گزارش‌ها، طی سال‌های اخیر، پهپادها در گردآوری اطلاعات و استفاده از آن در برخی از حملات هوایی اسرائیل علیه سوریه، ایران، عراق، لبنان و دیگر نقاط منطقه، نقش مهمی داشتند. تشکیل واحد پهپادی جدید در خدمت یگان محرمانه ۹۹۰۰، اجرای بخشی از طرح موسوم به «تنوفا»^۱ یا «مؤمنتوم»^۲ است که آویو کوخاوی، رئیس سابق ستاد ارتش اسرائیل، آن را برای تقویت توان تخریبی و ضربه‌زنی ارتش اسرائیل در مقابله با تهدیدهای فرامرزی و تهدیدهای ایران اعلام کرد. اسرائیل با پهپادهای پنجاه گرمی با طول بیست سانتیمتر به دنبال توانایی ایفای نقش یک جاسوس ورزیده و یا یک سرباز تهاجمی است و بدون شک از این ریز پرنده‌ها در راهبرد مرگ با هزاران زخم استفاده خواهد کرد (صفایی، ۱۴۰۲: ۷۲).

و. عملیات ترور: طی دو دهه اخیر، سازمان موساد، سرویس اطلاعاتی خارجی اسرائیل، موجی از ترورها را علیه دانشمندان و نخبگان علمی و نظامی جمهوری اسلامی ایران در داخل و خارج از کشورمان نظیر ترور شهید «مسعود علی محمدی»، شهید «مجید شهریاری»، شهید «داریوش رضایی‌نژاد» و شهید «مصطفی احمدی روشن» در سال‌های ۲۰۱۰ الی ۲۰۱۲، ترور پاسدار مدافع حرم شهید «حسن صیاد خدایی» در سال ۲۰۲۲، ترور دانشمند ارشد دفاعی و هسته‌ای، معاون وزیر دفاع و رئیس سازمان پژوهش‌های نوین دفاعی (سپند) وزارت دفاع، شهید «محسن فخری زاده» در سال ۲۰۲۲ و ... را آغاز کرد.

1. Tenofa
2. Momentum

ز. عملیات بمب‌گذاری و خرابکاری در اماکن و تأسیسات حساس و مهم کشور: اسرائیل در راستای تضعیف و آسیب رساندن به جمهوری اسلامی ایران، اقدامات تروریستی و خرابه‌کارانه‌ای را توسط عوامل خود در اماکن و تأسیسات مهم و راهبردی کشورمان اعم از انفجار پایگاه موشکی سپاه پاسداران در منطقه ملارد استان تهران در تاریخ ۲۰۱۱/۱۱/۱۲، انفجار در تأسیسات هسته‌ای فردو در ژانویه ۲۰۱۳، انفجار خط لوله انتقال نفت در منطقه اهواز در تاریخ ۲۰۲۰/۰۷/۱۸، انفجار در شبکه توزیع برق تأسیسات غنی‌سازی اورانیوم نطنز در تاریخ ۲۰۲۱/۰۴/۱۰ و ... را انجام داد.

ح. عملیات ربایش و بازجویی: اسرائیل برای پیاده‌سازی اهداف و برنامه‌های خود در جمهوری اسلامی ایران، همواره سعی می‌کند تا ضمن جذب، تطمیع و شبکه‌سازی از بین مردم، مسئولین و نخبگان جامعه، آن‌ها را در جایگاه‌ها و پست‌های حساس و مهم حاکمیت، نفوذ دهد. اگر در این پروژه موفق نشود، روی به تهدید، ربایش، بازجویی و حذف فیزیکی افراد می‌آورد؛ به‌عنوان نمونه، در تاریخ ۱۴۰۲/۰۹/۲۹ (۲۰۲۳/۱۲/۲۰)، چهار نفر از اعضای یک گروه که با هدایت مستقیم افسران موساد و با دریافت مبالغی، اقدام به شناسایی، ربایش، تهدید، ضرب و شتم و تخلیه اطلاعاتی همکاران و مرتبطین بخش‌های امنیتی کشور می‌کردند، شناسایی، دستگیر و توسط دستگاه قضایی اعدام شدند. اقدامات تروریستی اعضای این گروه در استان‌های آذربایجان غربی، تهران و هرمزگان انجام شده بود و در مواردی، اقدام به حذف فیزیکی و ترور نیروهای امنیتی و اطلاعاتی جمهوری اسلامی ایران کرده بودند که خوشبختانه ناموفق بود.

۵. نتیجه‌گیری و پیشنهاد

جمهوری اسلامی ایران قدرت مهم منطقه‌ای در خاورمیانه است که نفوذ آن بیشتر در میان شیعیان منطقه و سایر ملت‌های آزاده جهان است. در این میان، روابط کشور ایران با سوریه (در دوران حکومت حافظ و بشار اسد)، روابطی راهبردی بود و عواملی نظیر یاری‌رساندن به ایران در جنگ تحمیلی ۸ ساله با حکومت بعث عراق، وجود تهدیدات مشترک از جانب اسرائیل و آمریکا در منطقه، وجود خط پشتیبانی حزب‌الله لبنان از سوریه و داشتن مواضع مشترک درباره فلسطین، موجب دوستی و حمایت بیشتر ایران از سوریه شده بود؛ به‌طوری‌که ایران، سوریه را متحد راهبردی خود در منطقه می‌دانست. در همین راستا، ایالات متحده، اسرائیل و برخی از متحدانشان، طرح و برنامه‌ای تحت نام «لانه زنبور» را ابتدا در منطقه غرب آسیا، به‌خصوص در کشور

سوریه کلید زدند که موجب ظهور و بروز تروریسم تکفیری در سال ۲۰۱۳، فروپاشی نسبی نظام، کشتار وسیع مردم و اشغال سرزمین زیادی از این کشور گردید. پس از شروع جنگ داخلی در سوریه و ورود گروه تروریستی داعش به این جنگ، بنابر درخواست دولت سوریه، مستشاران نظامی ایران برای انجام فعالیت‌های مستشاری با هدف کمک به متحد راهبردی خود و دفع شر تکفیری‌ها از مرزهای ایران و منطقه، در این کشور حضور یافتند. از سال ۲۰۱۷ تا ۲۰۲۴ میلادی، اسرائیل بیش از ۲۰۰ حمله هوایی علیه بیش از ۱۰۰۰ هدف مرتبط با ایران و نیروهای نیابتی‌اش در داخل سوریه انجام داده است. از طرفی، در سال ۲۰۲۱، نهاد جدیدی در ارتش اسرائیل با عنوان «اداره راهبردی و حلقه سوم» تشکیل شد. منظور از حلقه سوم، تهدیدهای فرامرزی است که اسرائیل عمده آن را در منطقه، ناشی از اقدامات ایران می‌بیند. برای اسرائیل، حمله به اهداف ایرانی در منطقه، به‌ویژه در کشور سوریه، اهمیت راهبردی بالایی داشت. اسرائیلی‌ها ابتدا روی یک هدف عملیاتی محدود و تعریف‌شده برای کاهش جریان تسلیحات هدایت‌شونده دقیق به سوریه که می‌توانست، سیستم گنبد آهنین اسرائیل را تحت تأثیر قرار دهد، تمرکز کردند؛ سپس، در زمانی که ایران نمی‌خواست به‌طور آنی، اقدام آنان را تلافی کند، یک رویکرد تدریجی و محدود را در عملیاتی خود دنبال کردند و به آرامی به سمت اقدامات تهاجمی‌تر پیش رفتند. از طرفی، اسرائیل از ترس واکنش محکم و قدرتمند ایران، مسئولیت اکثر اقدامات خرابکارانه و تروریستی خود علیه جمهوری اسلامی ایران را بر عهده نمی‌گرفت و حتی گاه‌ا پشתיبانان خود، مانند آمریکا و سایر عوامل و مرتبطين خود را مجبور به همکاری و پذیرش مسئولیت آن اقدام می‌کرد. پس سقوط سوریه و دوران پسا اسد، جمهوری اسلامی ایران با چالش‌هایی در قالب قطع پل ارتباطی ایران با حزب‌الله لبنان، تضعیف جایگاه و نفوذ ایران در منطقه، تضعیف محور مقاومت، تشدید تنش‌های فرقه‌ای و مذهبی، توقف پروژه‌های اقتصادی ایران در سوریه، تقویت گروه‌های افراطی و مخالف ایران، سرکوب افراد نزدیک به ایران در سوریه، آسودگی خاطر اسرائیل برای انجام اقدامات خرابکارانه و تروریستی علیه منافع ایران در منطقه و حتی در خود ایران، برهم خوردن موازنه قوا و بالا گرفتن رقابت تسلیحاتی در منطقه، استفاده اسرائیل از آسمان سوریه در مأموریت علیه ایران و در نهایت حمله مستقیم اسرائیل به ایران و جنگ تحمیلی ۱۲ روزه، مواجه شد که بر تارک امنیت ملی ایران، تأثیر منفی گذاشت.

در حوزه داخلی ایران هم باید گفت که اگر نظام جمهوری اسلامی ایران نتواند در دوران گذار جهان، اقدامات ضد امنیتی دشمنانی نظیر اسرائیل را در داخل خنثی کند،

قطعاً از چرخه قدرت و اثرگذاری در نظم نوین جهانی که یک جهان چندقطبی است، حذف خواهد شد. با توجه به این که اسرائیل با اقدامات خرابکارانه و تروریستی علیه مراکز نظامی و دفاعی، نخبگان علمی و امنیتی، تأسیسات هسته‌ای و ... ایران، یک گام جلوتر آمده است، می‌بایست علاوه بر رفع نقاط آسیب و مقابله با تهدیدات، شاهد استفاده از فرصت‌های پیش‌رو در حوزه‌های امنیتی، نظامی، سیاسی، اقتصادی و ... باشیم؛ چراکه اسرائیل عزم خود را برای تکرار اقدامات خرابکارانه و تروریستی متنوع و متعدد، نشان داده است.

۵-۱. پیشنهادهای و توصیه‌ها

آنچه مسلم است، میزان گسترده «عدم قطعیت‌ها» و میزان محدود «عناصر استوار» در صحنه سوریه فعلی پس از سقوط اسد، حتی امکان پیش‌بینی کوتاه‌مدت را سلب می‌کند؛ اما می‌توان براساس علائم موجود در صحنه، جهت رویدادها را حدس زد و دو سناریو را برای سوریه ترسیم نمود: الف. تعارض منافع میان نیروهای مدعی قدرت در سوریه شامل تحریرالشم، ارتش آزاد، اکراد، داعش و بقایای حزب بعثی که زین پس فعالیت زیرزمینی خواهد داشت و پتانسیل تشدید جنگ داخلی در سوریه را تقویت می‌کند. برای جمهوری اسلامی ایران، جنگ داخلی در سوریه به‌واسطه امکان تسری جنگ به عراق و لبنان، گزینه‌ای نامطلوب خواهد بود؛ اما تشکیل دولت ضعیف ائتلافی برای ایران گزینه‌ای قابل تحمل است. پس ایران به ناچار بین دو گزینه بد و بدتر با در نظر گرفتن منافع ملی خود نسبت به دولت موقت سوریه، موضع بی‌طرفانه را اختیار کند. قدر مسلم این که بازسازی روابط ایران با دولت آتی سوریه در کوتاه‌مدت ممکن نیست و نیازمند گذر زمان، کاهش کینه‌های انباشت شده نیروهای معارض سوری از ایران و پیدایش منافع مشترک ژئوپلیتیک است. ایران در کوتاه‌مدت باید به دنبال سد کردن تهدیدهای احتمالی باشد که از صحنه سوریه به سمت عراق و ایران روانه می‌شود. ب. سوریه به صحنه درگیری و جنگ میان کشورهای قدرتمند منطقه‌ای و فرا منطقه‌ای با محوریت عمده کردی-اسرائیلی و ترکی-سوری (جولانی) برای تشکیل کشور مستقل کردی تبدیل شده و تجزیه خواهد شد. جمهوری اسلامی می‌بایست در این جنگ فقط نظاره‌گر باشد و بر تمامیت ارضی کشورها تأکید نماید. از سوی دیگر اسرائیل با اهرم فشار و همکاری ایالات متحده به‌منظور تشکیل کشور جعلی «اسرائیل بزرگ» می‌خواهد کشورهای منطقه غرب آسیا را به کشورهای کوچک و ضعیف تجزیه

شده تبدیل کند. در همین راستا، می‌خواهد کشور عراق را به سه کشور و سوریه را به چهار کشور تقسیم کند.

References

- Aghaei, Seyed Davoud. (2019). Nuclear universalism and its theoretical critique. *Politics Quarterly: Journal of the Faculty of Law and Political Sciences*, 42(1), 59–80. [In Persian].
- Ameri, Javad. (2016). A comparative study of the view towards Israel in Iran's foreign policy discourse. *Strategic Quarterly Journal*, 25(80), 45. [In Persian].
- Basak, Sweta. (2024). *Decoding the Iran–Israel War*. Vienna International Institute for Middle East Studies Press.
- Cohen, Oliver. (2023). Strategic approach. In Morteza Eftekhari (Ed. & Trans.), *Fundamental Stages of Thought in National Security Studies* (p. 273). Tehran: Strategic Studies Research Institute.
- Falk, Richard. (2024). *Israeli Protests and Violence Against the Separation Wall: Along the Road of State Terrorism* (Translated by Reza Heli). Shiraz Publishing.
- Garnett, John. (1990). *Strategic Studies and Its Assumptions* (Translated by Houshamand Mirfakharai). Tehran: Political and International Studies Office.
- Kardaş, Saban. (2025). *The Coming Age of Security Competition in the Wake of the Israel–Iran Conflict and Challenges for the Gulf Countries*. Gulf Insight Press.
- Karkazis, Thomas. (2024). *Iran–Israel Military Confrontation*. Center of Strategic Studies, Washington University.
- Lotfian, Saeeda. (2019). Israeli national security policy: Hypotheses and analyses. *Quarterly Journal of Middle East Studies*, 17(Spring). [In Persian].
- Mahmoudi, Morteza. (2014). Israeli national security and military threat strategy against the Islamic Republic of Iran. *Quarterly Journal of International Relations Studies*, 7(27). [In Persian].
- Nasri, Ghadir. (2017). Method of cognition in the school of neorealism. *Strategic Studies Quarterly*, 10(2), Serial No. 36. [In Persian].
- Pajooanfar, Morteza. (2024). Studying the role of the Islamic Republic of Iran in Syrian developments. *Strategic Quarterly Journal*, 9(1), 14. [In Persian].
- Rahimi Roshan, Hassan. (2023). The evolution of security in international relations: From structural neorealism to the present. *Quarterly Journal of International Politics Studies*, 2(1), 9–29. [In Persian].
- Ranjbar, Mohammad Ali. (2024). Hybrid war and jihad of explanation. *Rahtosheh Specialized Scientific Quarterly*, 13(Spring). [In Persian].
- Safaei, Mohammad Hossein. (2023). Tenufa and the military doctrine of the Zionist regime. *Quarterly Journal of Strategic Management Studies of National Defense*, 7(27), 71–96. [In Persian].
- Tirani, Charles T. (2025). *Livelihoods in the Region: Israel–Iran Conflict*. FEWS Net Press.

- Tweissi, Basim. (2025). *Iran vs. Israel: How Deception and the Information War Shaped Public Perceptions*. Arab Center for Research and Policy Studies; Carnegie Press.
- Waltz, Kenneth. (2019). *Theory of International Politics* (Translated by Gholamali Chagnizadeh). Ministry of Foreign Affairs Publications.